Köztérfejlesztések és a térhasználat változásai Szegedi fejlesztések példáján

Vedrédi Katalin PhD hallgató
SZTE – Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

Geográfus Doktoranduszok Országos Konferenciája

2012. 09.08.

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

ÚJ SZÉCHENYI TERV

Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával" című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószámú projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Téma indokoltsága – Miért érdemes a közterekkel foglalkozni?

- A települések aktuális helyzetét jól tükrözik a közterek
- Állapotuk mutatja a helyi fejlesztéspolitika működését
- Egyre inkább felértékelődnek a települések döntéshozói szemében
- Fejlesztésekre nyújtott EU-s támogatások
- Elmúlt időszak városfejlesztési mozzanatai: bizonyos köztérfejlesztések nagy visszhangja
- A nyugati országok sikeres köztérfejlesztési gyakorlatai

Téma indokoltsága – Miért érdemes a közterekkel foglalkozni?

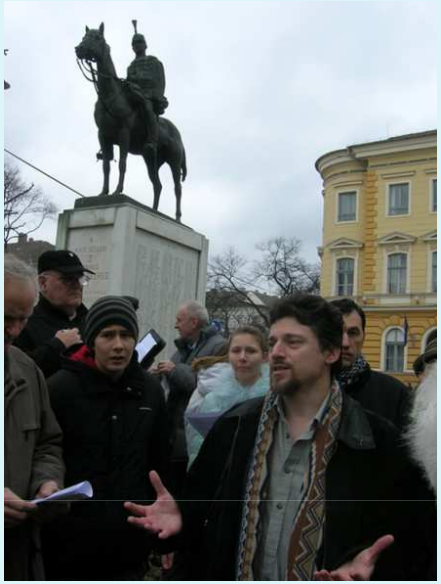

- A települések kiemelten fontos részei, fejlesztésük hatással lehet a helyi társadalom milyenségére, hiszen a közösségi élet helyszínei
- Hozzájárulnak a települések arculatához
- Alakítják és hordozzák a hely szellemét
- Több érdekcsoport érintett
- Hozzájuk kapcsolódó dilemmák, konfliktusok

A Szent István tér

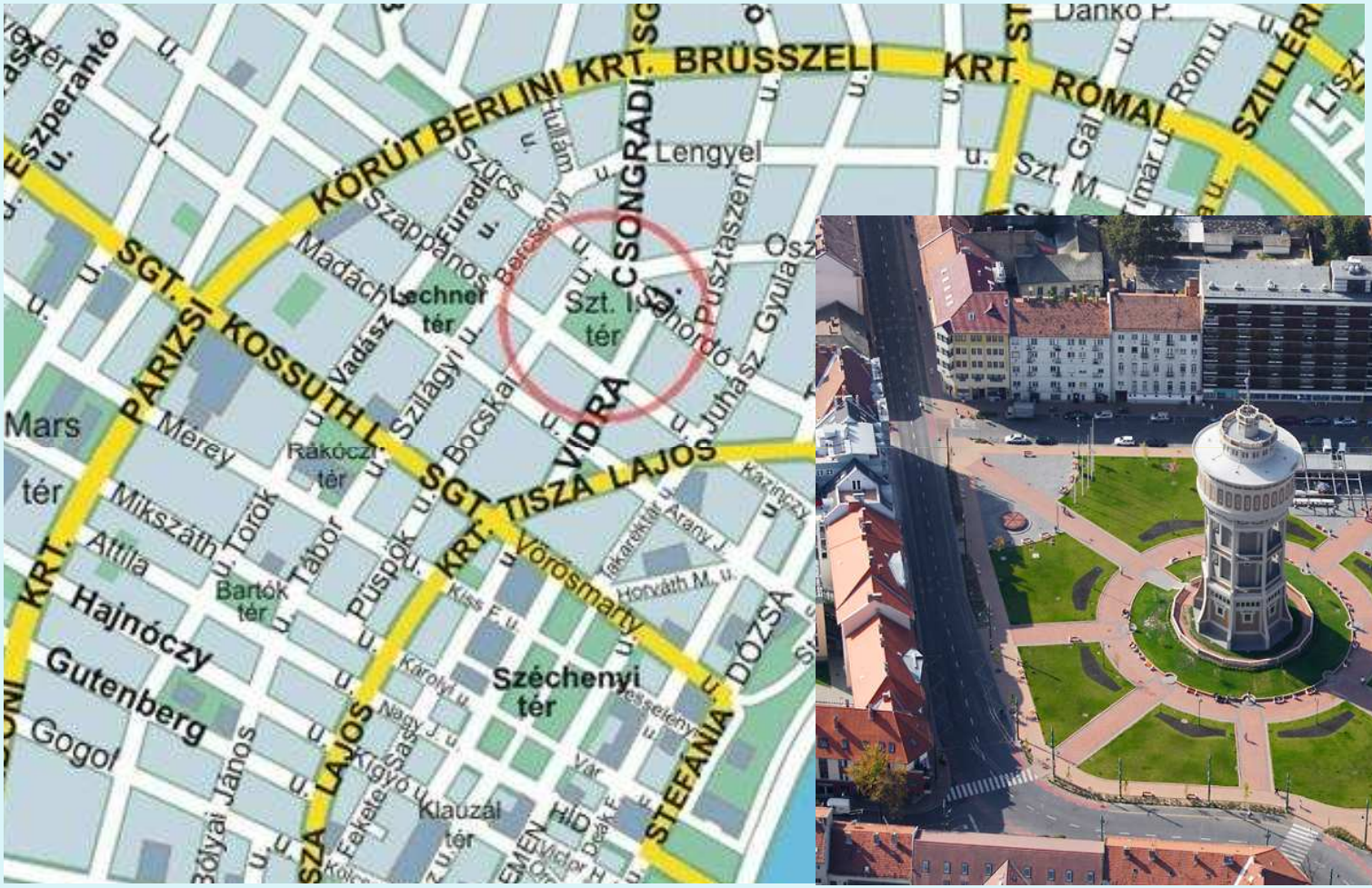

A Szent István tér fejlesztése

- 2006-2007: a tér és a piac rekonstrukciója
- Fejlesztés célja: lakosság megelégedettségének növelése; az értékek, hagyományok megőrzése, bemutatása; Szeged hírnevének öregbítése; turista forgalom növekedése; környezetvédelem ügyének erősítése
- Fejlesztés várt hatásai: A város idegenforgalmi vonzerejének növelése; a téren és vonzáskörzetében a vállalkozások jövedelemtermelő és munkahelyteremtő képességének javítása; Szeged város környezetterhelésének csökkenése

Miért érdekes a Szent István tér?

- Korábbi piacteret más formában tartották meg → konfliktusok
- A piaci funkció lecsökkenése (eltűnése!) több szempontból is negatív hatásokkal bír → piacok jelentősége és szerepe

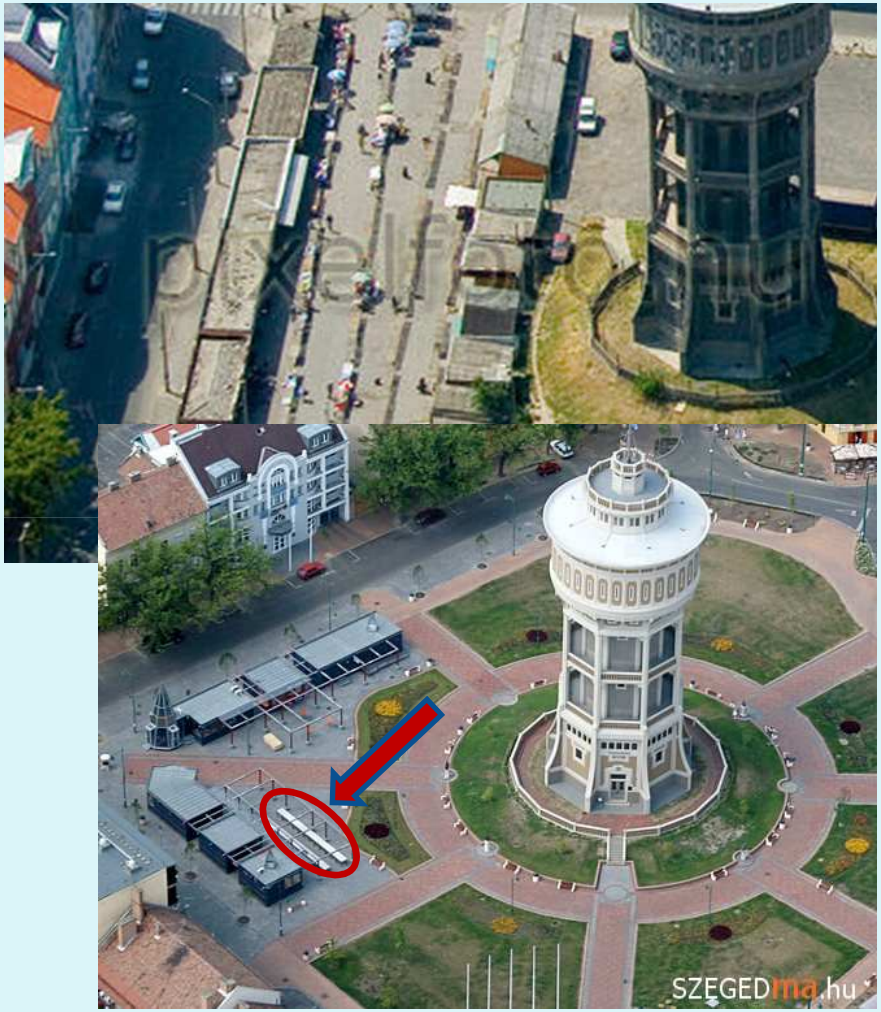

Piacok jelentősége és szerepei

- Piacok:
  - társadalmi, gazdasági, kulturális jelentőséggel bírnak
  - élettel töltik fel az adott közteret és környékét,
  - biztosítani tudják a helyi vállalkozások működését,
  - növelhetik a helyi ingatlanok értékét,
  - megtartják a helyi lakosság helyben történő vásárlási szándékát
  - arra ösztönzik az oda látogatókat, hogy több időt töltsenek ott, több pénzt költsenek el mind a piacon, mind a környező szolgáltatásokra

Sikeres piac = Sikeres köztér

- egy sikeresen működő piac feltétele a figyelmes tervezés, akár csak a közösségi terek esetében (helyi gazdálkodókkal való párbeszéd, a közösségi érzés megteremtése, a helyi specifikus igények felmérése és az ahhoz való alkalmazkodás)
- A sikeres köztéri piacok feltétele a *„10-ek ereje”*, amelyben szerepel a megfelelő elhelyezkedés és megfelelő köztér
- Mind a 10 elem tartalmaz további 10 elemet, így az említett kettőt tekintve megjelenik pl.:

  - oázis
  - az oda történő belépés kellemes érzetet nyújt
  - lehetőség leülni
  - megfelelően karbantartott
  - árnyékos helyek
  - „nézni való” dolgok
  - megjelenik benne a művészet
  - ne legyen túlprogramozott, túltervezett, de kellenek bizonyos szabályok.

  - Könnyen észrevehető, megközelíthető;
  - emlékezetes;
  - könnyedén átlátható, átjárható;
  - a környékben fellelhetőek éttermek és egyéb szolgáltatások;
  - csomóponti elhelyezkedésű;
  - semleges a használóit illetően
  - fontos a hely léptéke

A vizsgálat kérdésfelvetése

- A szegedi Szent István tér fejlesztését követően:
  - Hogyan változtak a tér funkciói?
  - A köztérhasználók mennyire tudták az új teret „belakni”?
  - Mik a főbb térhasználati jellegzetességek?
  - Hogyan használják az újonnan megteremtett funkciókat?
  - Hogyan vélekednek a fórumhozzászólók a piaccal és térrel kapcsolatos változásokról?

Kutatás során használt módszerek

- Tartalomelemzés
  - Külföldi és hazai szakirodalom
  - Fejlesztési dokumentumok
  - Médiaelemzés (internetes és nyomtatott sajtó)
  - Diskurzuselemzés (fórumhozzászólások)
- Terepbejárás
- Fényképes dokumentáció
- Résztvevő megfigyelés (pl.: térhasználók külső jegyei, viselkedés térképezés, tereptárgyak használata, mennyisége, nap - napszak szerinti használat módok, tevékenységek)

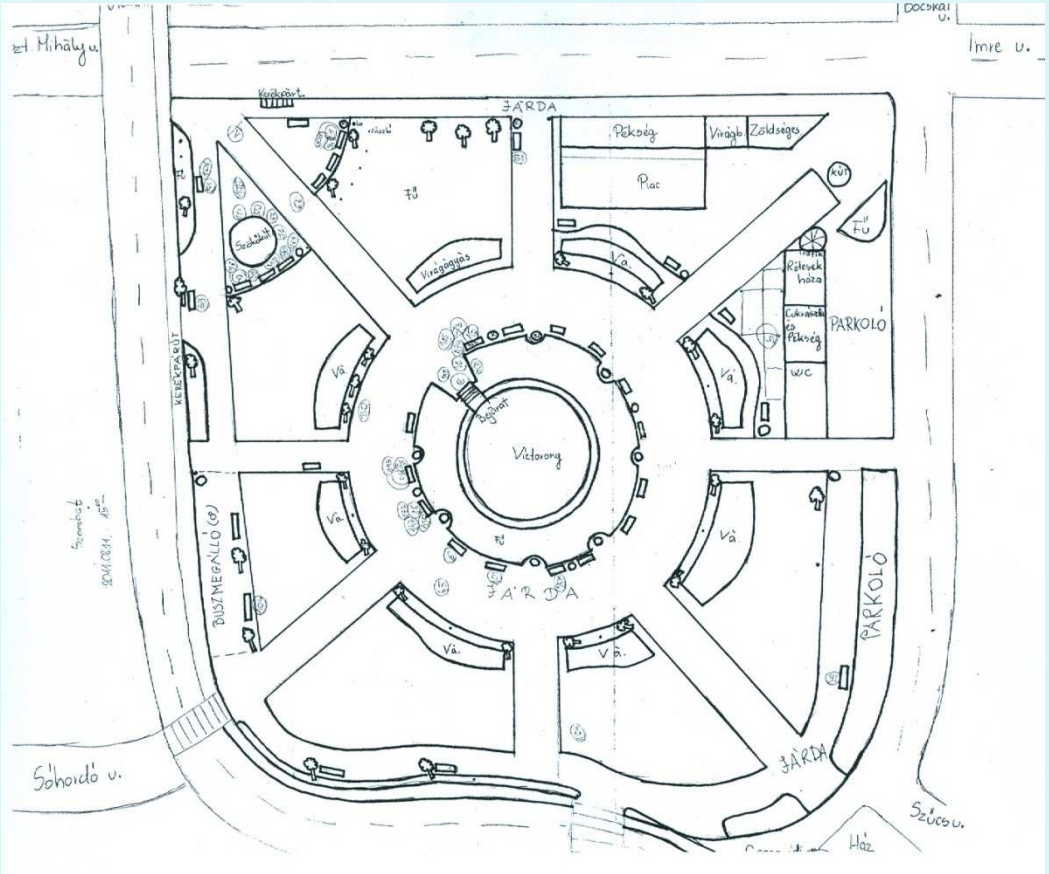

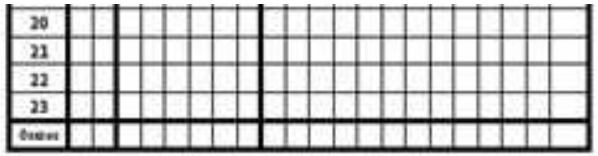

A Szent István tér a média- és diskurzuselemzés alapján

- Piaccal kapcsolatos vélemények:

*„Ekkora **ronda vasbódékat** még életemben nem láttam!”*

„A „piac” közép európa legkisebb piaca, 10 méter szer 10 méter!”

*„A 10 méteres piac **vicc kategória**!”*

*„azt a 10 méteres platzot **túlzás piacnak nevezni**…”*

*„az infrastruktúra jó, egy kis **hírverés** kellene neki, és biztosan több árus és vásárló lenne”*

„Vásárlót nem nagyon láttam ott!”

*„Ma jártam arra,egy **árus nem volt ott**…”*

*„A kereskedőknek is adni kéne valami kedvezményt, és a piac környékén lévő városrészben **reklámozni**.*

*„Amikor Szegedre költöztem, 1983-ban, a Szent István téri piac még egy élettel teli, **hangulatos piac volt**.”*

A Szent István tér a média- és diskurzuselemzés alapján

- A tér egészét illetően:

„…nincs megkomponálva, ahogy ezt a régi mesterek mondanák.”

„Mindent a maga helyén kell kezelni, és a korábbi létéhez kell igazítani.”

„…az biztos, hogy halott a tér, funkciótlan, üres.”

„…sivár, élettelen, ocsmány kék bódék lerakata.”

„A macskakövek az átadás utáni héten kijöttek a helyükről.”

„A padokról jön le a festék”

A Szent István tér a résztvevő megfigyelés alapján

- A tér egyik fele sokkal gyakrabban használt
- A másik oldalon és a piac asztalain a hajléktalanok „laknak” (7-8 fő) → sokkal szemetesebb is
- Kora reggeli órákban a bódék forgalmasak (főként nyugdíjasok ill. fiatalabbak átmenőben)
- A délelőtti és dél körüli órákban a tér elhagyatottá válik, néhány kismama, nyugdíjas sétál
- Délután megnövekszik a forgalom, sokan jönnek-mennek, találkoznak, nézelődnek, üldögélnek
- Kutyasétáltatók társasága minden délután/estefelé a megszokott helyen összejön
- Estefelé a fiatalabbak veszik birtokba a teret és zenét hallgatnak, beszélgetnek

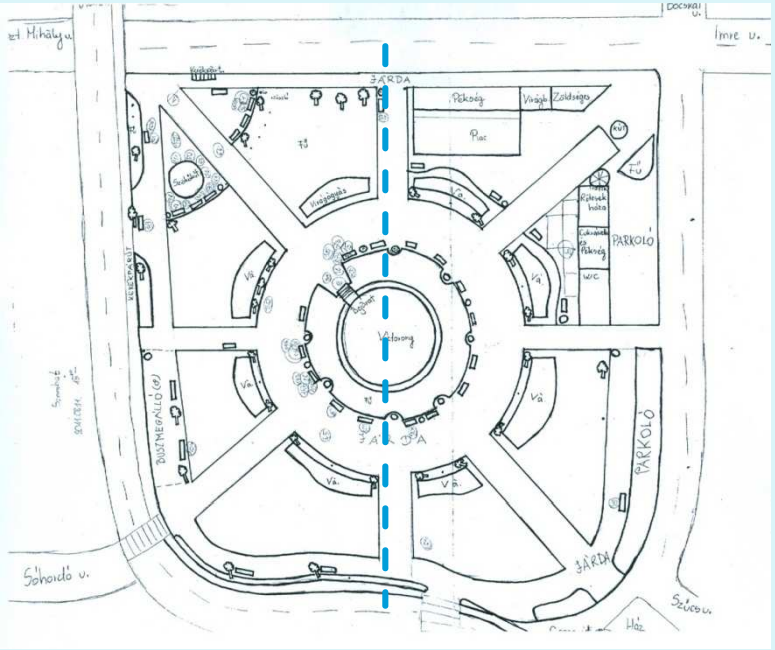

A Szent István tér a résztvevő megfigyelés alapján

- A tér fókuszpontja a szökőkút, vonzza az embereket
- Egyedül a víztorony ad árnyékot
- Összességében nagyon rövid időt töltenek a téren
- Főként nyugdíjasok használják
- Víztorony nyitva: több turista

Összegzés

- Elsősorban **építészeti jellegű** fejlesztés → Nyári használatot is nehezíti
- A közterek és köztéri **piacok**, így a Szent István tér jelentősége talán **alul értékelt** a fejlesztők szemében
- A Szent István tér korábbi markáns piaci **funkciója eltűnt**, amit a térhasználók hiányolnak
- Helyébe nem került új funkció, amit a térhasználati módozatok is tükröznek
- A fórumozók negatív kritikái
- A tér **jó lehetőségek**kel rendelkezik
- A piac lehetne az **erőssége**, amely ha jól működne számos pozitív hatással bírna

További lépések a Szent István térhez kapcsolódóan

- További megfigyelések
- Kérdőívezés (?)
- Interjúk készítése:
  - Környékbeli lakosokkal
  - Városépítész
  - Szociológus
  - Különböző pártok képviselői
  - Civil szervezet képviselője
- Javaslatok kidolgozása

Köszönöm a figyelmet!

vedredikata@gmail.com